

RÖPORTAJ

**Hac Organizasyonu Nasıl Yapılıyor, Zorlukları Nelerdir?
Sorularımızın Cevaplarını Başkan Yardımcısı Rıdvan ÇAKIR'dan Aldık**

**Gaffar TETİK
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Hac, her mümin gönlün arzu ve iştiaqla yanıp tutuştuğu bir ibadet... Bunun yanında hem malî, hem bedenî açıdan ve hem de ülke sınırları dışında ayrı şartlarda yerine getirilmesi bakımından da zor ve meşakkatli bir ibadet...

Organizasyonu nasıl yapıyor, zorlukları nelerdir? En küçük detayına kadar ilgili Başkan Yardımcısı Rıdvan ÇAKIR a sorduk.

◆ Efendim, bildiğimiz kadarıyla Suudi Arabistan tarafından tespit edilen hac kotaları, ülkelerin nüfus oranlarına göre belirleniyor. Artan nüfus oranımız gözönüne alındığında geçen yıllara nazaran Türkiye'ye tanınan kontenjanda bu yıl bir artış oldu mu?

1987 yılında Amman'da İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları konferansında Suudi Arabistan, Hara-meyn'de başlattığı yapım faaliyetleri sebebiyle İslam Ülkelerinden gelen hacıların, o mekanların ıslahında sıkıntıya düştüklerini gerekçe göstererek bu ülkelerin nüfus oranlarına göre bir sayı tesbit edilerek kota uygulanmasını ve her ülkeye verilecek hacı sayısının buna göre tesbit edilmesini teklif etmiş ve bu teklif kabul görmüş. O günden bugüne, İslam Ülkeleri kendi nüfuslarının binde biri oranında hacı göndermektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin nüfusunun da 60 milyon olduğu düşünülerek Türkiye'ye 60.000 kontenjan tanınmakta ve bu 60.000 kontenjan, 1993 yılından beri artmaksızın devam etmektedir. Türkiye'nin bu seneki kontenjanı da 60.000 olarak belirlenmiş. Suudi Arabistan bu sayıyı tesbit ederken, ülkelerin Birleşmiş Milletlere verdikleri nüfus oranını kabul etmekte. Yani bugün sizin Birleşmiş Milletlerdeki kayıtlarda nüfusunuz kaçsa, o esas alınmakta. Son duruma göre Türkiye'nin nüfusu 58 küsürü 60 milyon olarak kabul edildiği için, Türkiye'den hacca giden insan sayısı da 60.000 olarak belirlenmiş.

◆ Halk arasında, hatta bazı basın organlarında bazı ülkelerin nüfusunun az olduğu halde onlara fazla kontenjan verildiği söyleniyor. Bu durumda olan ülke var mı?

Suudi Arabistan, "bu sistemi bütün ülkelere aynı oranda uyguluyoruz" diyor. Bu yılki hac görüşmelerinde İran heyetinden bazı kimselere rastladık. Onlara bu sene kaç hacı getireceklerini sorduk, 67 bin getireceklerini söylediler. Sizin nüfusunuz ne kadar? dedik, 67 milyon dediler. Daha sonra görüşmeler sırasında bize verilen belgede İran nüfusu gerçekten 67 milyon olarak görülüyor. Yani Birleşmiş milletlerde nüfus kaydı 67 Milyon ve onun için de 67 bin hacı gönderiyor.

◆ Türkiye'de hac organizasyonu Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülüyor. Bunun yanında bir de seyahat acentaları var. Seyahat acentalarının hacı götürebilmesi için ne gibi şartlar taşıması lazım?

Hac organizasyonunun Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütüleceğine dair Bakanlar Kurulu Kararı var. Bunun yanında Hac Komisyonu'nun uygun bulacağı A- gurubu seyahat acentalarının da hac seyahati düzenleyebileceği hükmü var. Bu hükme göre buradaki yetki tamamen Bakanlıklar Arası Hac Komisyonu'na veriliyor. Yani hangi evsftaki A-gurubu seyahat acentası ne kadar hacı götürecektir onu tesbit yetkisi, o genel hükümlerle Hac Komisyonuna verilmiş. 1989 yılında ilk defa A-gurubu seyahat

acentalarınca Hac organizasyonu düzenleme konusu Hac Komisyonu'nda gündeme geldi ve başladı. Bu komisyon o günden bugüne toplanarak, hangi A-gurubu seyahat acentasının Hac seyahati düzenleyebileceğini belirliyor. A-gurubu seyahat acentası olma şartı 1618 sayılı kanuna göre gereklidir. Yani A-gurubu seyahat acentası olmayan, dış tur düzenleyemiyor. Hac Komisyonu ona bir takım şartlar getiriyor. Diyor ki: A-gurubu seyahat acentası olmasının üstünden en az beş yıl geçmiş olmalı. Ayrıca, o sene yurt dışından en az bir milyon dolar döviz Türkiye'ye getirmiş olması lazım. Bu şartları taşıyanlar, Hac organizasyonu düzenlemek için müracaat edebilirler. Tabii bu çerçevede hangi şartlarda bu işi yapacaklarına dair şartname hazırlanıyor. Bunlara Turizm Bakanlığı'ndan alınan belgeleri de eklemek zorundadırlar. Yani 1 milyon dolar döviz girmiş olma şartı, 5 senelik A-gurubu seyahat belgesi olma şartı. Belgelerini Turizm Bakanlığı'ndan alıyorlar ve o belgelerle birlikte müracaat ediyorlar. Müracaatları bu komisyon tarafından inceleniyor ve A-gurubu seyahat acentalarından hangilerinin o sene Hac seyahati düzenleyebileceğine karar veriliyor. Şayet bu müracaat eden A-gurubu seyahat acentaları içerisinde bir sene önce Hac organizasyonu düzenlemiş olanlar varsa, organizasyonu belirtilen şartlara uygun olarak yapıp yapmadığı, teftiş raporlarından inceleniyor. Şayet Hac organizasyonu yapmaktan men etmeyi gerektiren bir hata yapmışsa, onun belgeleri tam olsa dahi, Hac komisyonu ona Hac seyahati düzenleme yetkisi vermiyor.

Bu tesbit yapıldıktan sonra belirli ölçüde ayrılan kontenjan bu acentalara dağıtılıyor, bunda da o seyahat acentasının o sene içerisinde yurt dışından Türkiye'ye getirdiği döviz esas alınıyor. Çünkü 1618 sayılı kanunun 3'üncü maddesine göre, seyahat acentası o sene veya bir önceki sene yurt dışından getirdiği dövizin ancak % 25'i oranında dış tur düzenleyebilir. Yani o acentaya, getirdiği dövizin % 25'inden daha fazla bir harcamayı gerektirecek sayıda hac kontenjanı vermek mümkün değildir.

◆ Haccın bir çok zorlukları var. Bu sebeple hacı adaylarının eğitilmeleri ile ilgili olarak ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Diyaret İşleri Başkanlığı'nın bu organizasyonu yapmasının ve A-gurubu seyahat acentalarının da Başkanlığımızın denetimi ve gözetimi altında bu işi yürütmesinin bir takım sebepleri var. Bunlar şunlardır: 1'incisi, Türkiye'den Hac'ca giden vatandaşlarımızın Hac ibadetlerini eksiksiz olarak yapmaları. 2'incisi, bu ibadeti yapan insanlara, bu ibadetlerini sağlık şartları içerisinde yaptırmak. 3'üncüsü, Türk milletinin onuruna yakışır bir şekilde yapılmasını sağlamak. Bu organizasyonu Diyanet İşleri Başkanlığının denetimi ve gözetimi altında yaptırmanın gerekçesi bunlardır.

Biz, bu organizasyonda bu üç ana esas göz önünde bulunduruyoruz. Hac'ca gidecek olan bir vatandaşımıza, ibadetini eksiksiz olarak yaptırmak vebali bizim üzerimizdedir. Bu durum A-gurubu seyahat acentaları ve Başkanlığımız organizasyonu içerisinde olsun, fark etmez. Madem ki bu organizasyonu biz yapıyoruz, o halde hacılarımızın dini vecibelerini eksiksiz olarak yaptırmak, bizim vebalimizdedir. Bu bilinçle hareket ediyoruz.

İkincisi, bildiğiniz gibi bizim hacılarımız belirli bir yaşın üzerindedir. Ayrıca, bizim ülkemizin iklim şartlarıyla Suudi Arabistan'ın iklim şartları çok farklıdır. Yine ayrıca, Hac zamanındaki kalabalık ve izdihamın da, insanlar üzerinde büyük bir etkisi var. Bu yaşta, bu izdiham içerisinde ve bu değişik iklim şartlarında biz, bu insanlara bu ibadeti yaptırırken aynı zamanda sağlıklarını da korumak mecburiyetindeyiz.

Bizim organizasyonumuzun diğer İslam ülkeleri organizasyonları içerisinde bir farklılığı vardır. Olması da önceliklerimizdendir. Niye? Çünkü milletimizin onuruna yakışır bir şekilde yaptırılması gerekiyor da ondan. Şunu düşünmek lazım: O ülkeleri biz uzun seneler idare etmiş ve oralara hizmet etmişiz. Şimdi, geçmişte o ülkeleri ta İstanbul'dan yöneten ecdadın torunlarının yaptığı organizasyon, diğer İslam ülkelerine örnek olmalıdır. Bugüne kadar da bu hedefimize ulaştığımız açıkça görülüyor. Bu, diğer İslam

lkelerinin ve Suudi Arabistan yetkililerinin beyanlarından, belgelerinden ve takdirlerinden de anlaşılıyor.

Bu  hedefe ulaşmak için elimizdeki en önemli unsur, görevli unsurdur. Çünkü görevliler Hac'ca götürdüğümüz bu insanları iyi eğitirse, Hac'da yapılması gereken menasiki iyi öğretirse; sağlıklarını nasıl korumaları gerektiği hususunda iyi eğitirse; artı, bu işi en iyi şekilde yapan önemli bir milletin çocukları olduğu konusunda eğitirse, organizasyon başarılı olur.

Bunun için biz, hacıların kaydından sonra İl Mftlkleri aracılığıyla hacıları toplayarak eğitiyoruz. Ayrıca, görevlendirme işleri bittikten, kafile düzenlemeleri meydana çıktıktan sonra, hangi görevlinin hangi uçakta, hangi hacılara eğitim verecekleri konusu tespit edildikten sonra, bu görevlilerimiz, götürecekleri hacıları bir araya getirerek eğitiyorlar.

Kafile Başkanları ve Din Görevlileri genellikle hacıların bulunduğu illerden seçiliyor. Bu görevliler, Kafile Başkanları ile birlikte zaman zaman o kafilede seyahat edecek hacı adaylarını bir araya getirerek, bu bahsettiğim konularda eğitiyorlar.

◆ Yani hacı adayı, her konuda gerekli bilgi ile donatılmış olarak Hac'ca götürülmüş m olunuyor?

Hac mensiki konusunda bizim hacılarımızın temel bilgisi çok az. Ülkemizde Hac denildiği zaman, kişinin kendi evinden çıkıp, Kabe'ye gidip-gelmesi anlaşılıyor. Halbuki her Kabe'ye gidip gelen Hacı olmaz. Onun birtakım "olmazsa olmaz" şartları var. Yani bütün seneyi Arafat'ta geçersen, Are- fe günü "Arafat'ta değilsen, Hac- cın olmaz. Kaç defa Kabe'ye gidilirse gidilsin, "Ziyaret Tavafi"nı yapmazsanız, Hacı olamazsınız. Hangi şartlarda giderseniz gidin, "ihram"a girmezseniz. Hacı olamazsınız. Bunlar, temel ana unsurlardır.

Bunların nasıl yapılacağını öğretmenin yanında, her elli veya ellibeş Hacı adayının başına verilmiş din görevlileri var. Bu din görevlileri onların "Hac menasiki"ni yaptırırlar. Yapıp yapmadıklarını kontrol ederler. Her görevlinin elinde kare- ciklerden oluşan bir katalog vardır. Görevli soruyor Hacıya, mesela: "Tavafi yaptın mı? Veda Tavafi'nı yaptın mı? Ziyareti yaptın mı? şeytanı Taşladın mı? Hangi gün taşladın?" ve bunlar bütün Hacılara dağıtılmış. Hacı, yaptığı mensiki işaret ediyor. Sonunda da görevli gelip kontrol ediyor. İşaretlenmeyen soru var mı, yok mu diye. Bunda esas şudur: Madem ki o insan bu ibadetini yerine getirebilmek için sağlık ve diğer her türlü şartlarıyla Devlet tarafından bize teslim edilmiş ve o insan da bize teslim olmuş, öyle ise biz de ona ibadetini eksiksiz olarak yaptırmak mecburiyetindeyiz. Tüm bu Hac organizasyonlarını biz, işte bu mecburiyeti müdrik olarak yürütüyoruz.

◆ Pekala, Kafile Başkanları ile Din Görevlilerini de eğitimden geçiriyor musunuz?

Görevli seçme metodumuz şudur: illerde merkezden gönderdiğimiz test soruları var. Her ilde İl Müftüsünün başkanlığında bir komisyon kuruluyor. Hacca gitmek için müracaat eden din görevlileri tecrübeli ve tecrübesiz olarak teste tabii tutuluyor. 70 ve daha yukarı puan alanlar bir de o komisyonda mlakaata tabii tutuluyor. O mlakaat sonucunda yapılan sıralamaya göre biz, o ilden ihtiyacımız olan görevli sayısının % 70 fazlasını belli bölgelerde seminere çağırıyoruz. Bu seminerde Din işleri Yüksek Kurulu yelerince Hac me- nasikiyle ilgili dersler veriliyor. Beş gün civarında oluyor bu müddet genellikle, idari işler ve beşeri ilişkilerle ilgili dersler veriliyor. Bu derslerin sonucunda dersleri veren hocaların oluşturduğu komisyonda da ayrıca bir mlakaata tabii tutuluyorlar. Mlakaat sonucuna göre de bir sıralamaya alınıyorlar. Tutanaklar yapılıyor, imzalanıyor ve merkeze veriliyor. Biz de bu sırayı esas kabul ediyor ve görevlendirmeyi ona göre yapıyoruz. Mesela bir ilden 17 kişi ağırılmışsa ve oradan 11 görevliye ihtiyacımız varsa, l'den ile kadar olanlar görevlendiriliyor. Ayrıca, o ilden A- gurubu seyahat acentaları da hacı kaydetmişse, onlara da o kişilerden görevlendiriliyor.

Kafile başkanları ise daha önce hacca gitmiş, hac tecrübesi olan müftü ve vaizler arasından seçiliyor. Bu, önceki yıllardaki başarısı dikkate alınarak o ilde ne kadar kafile başkanına ihtiyaç varsa, o usulde seçiliyor.

◆ Bu büyük organizasyonda bir de sağlık hizmetleri konusu var. Bu hizmetler nerelerde, nasıl veriliyor ve kaç kişiden oluşuyor?

Sağlık hizmetleri, Mekke ve Medine’de bizim tarafımızdan açılan iki hastaneye bağlı olarak, hacıların İskan edildiği bölgelerde yeteri kadar sağlık ocağı açılmak suretiyle yapılıyor. Mekke ve Medine’de birer yataklı hastanemiz var ve bunlarda bazı ameliyatlar dahil bütün tedaviler, bütün tahliller yapılabiliyor, filimler çekilebiliyor. Hafif, geçici hastalıklar, hacıların meskün olduğu bölgelerde açtığımız Sağlık Ocaklarında tedavi ediliyor. Hem hastane ve hem de sağlık ocakları, daha hacıların oraya varmazdan önce faaliyete geçirilmiş oluyor. Sağlık ocaklarında muayene edilen hacılardan hastaneye gitmesi gerekenler varsa, hemen ambulanslarımızla hastaneye götürülüyor. Eğer bizim hastanemizde tedavi edilmesi imkansız derecede hasta olanlar olursa, Suudi Arabistan hastanelerine naklediliyor ve burada her gün belirli bir heyet tarafından takip ediliyor.

Ayrıca, Cidde hava alanında da sağlık merkezlerimiz var. Bütün bunların yanında, belirli sağlık ekipleri, belirli günlerde evleri dolaşmak suretiyle de hacıların görüşüyorlar, onların sağlık açısından dikkat etmeleri gereken hususları kendilerine söylüyorlar. Ve bu arada birtakım rahatsızlığı olanlar varsa, onları da muayene edip kendilerine ilaçlarını veriyorlar.

◆ Sağlık ekibi olarak doktor, hemşire, hasta bakıcı vb. gibi ne kadar görevli gönderiliyor?

Dişçi dahil her branştan ikişer tane uzman doktor. Bunun dışındakiler pratisyendir. Mekke sağlık ekibi; Baştabibi, Doktoru, idari personeli, hemşiresi, ambulans şoförü, hasta bakıcısı, hepsi dahil olmak üzere 236 kişiden, Medine sağlık ekibi de 160 kişiden müteşekkildir bu yıl.

Bunun yanında, Mekke ve Medine’de birer "idare merkezi"imiz var. Bu merkezler, oralarda hacı planlar, organizasyonunu idare eder. Yine Mekke ve Medine’de “Cenaze ve Kayıp Ekipleri” var. Bu ekiplere bağlı olarak, kaybolan hacıların uğrayacağı belli bürolar var.

Bu kayıp bürolarına gelen hacıların kayıp personeli buradan alır, evine götürür. Bu ekipler, cenaze işlerini de takip ederler. Yani vefat edenlerin definlerini, defininden sonraki diğer işlemlerini, ve aynı zamanda Suudi Arabistan hastanelerindeki hastaları da takip ederler. Şayet bazı bölgelerden hacıların Harem’e daha rahat gidip gelebilmesi için servis otobüsleri konulmuş ise, otobüslerin yönetimi de bu ekibe aittir. Çünkü biz, özellikle Mekke’de, hacılarımızın bulunduğu bölgelerden Kabe’ye, rahat gidip gelebilmeleri için otobüsler koyarız. Bu otobüsleri bir şirket çalıştırıyor. O şirketlerden kiralanan otobüsler günün belirli saatlerinde, hacıların bulunduğu bölgelerden Kabe’ye, yani Harem’e dolu veya boş gider ve gelirler. Onların başında da bu otobüsleri yöneten görevliler vardır. Bu otobüslerin yönetilmesi, düzgün çalışıp çalışmadığının belirlenmesi bu kayıp ekibine aittir.

Ayrıca, "Otobüs ve Pasaport Ekibi" dediğimiz bir ekibimiz var. Bildiğiniz gibi Mekke ve Medine’ye girişte hacıların tamamının pasaportları oradaki "Deliller Birliği" veya "Mutavvıflar Birliği" tarafından teslim alınır ve onlarda kalır. Bir de intikallerde, yani Medine’ye Mekke’ye gidiş-gelişlerde hacıların seyahat edecekleri otobüsleri temin ve takip etmek bu ekibe aittir, Arafat ve Mina’ya gidecek olan otobüslerin temini ve kafilelere dağıtılması işini de yürütür.

◆ Pasaportların teslim alınması, bu karmaşada hacıların pasaportlarını kaybetmesinler diye mi yapılıyor, yoksa başka bir sebebi mi var?

Onların kendi sistemleri öyle. Hacıların pasaportlarını kaybetmelerini önlemekten ziyade, kendi açılarından onu bir güvenlik unsuru olarak görüyorlar. Suudi Arabistan'a hacı olarak giden herkesin Mekke'ye ve Medine'ye girerken pasaportu, makbuz karşılığında "Deliller Birliği" tarafından teslim alınır. Hacıların tekrar yola çıkmasından belli bir süre önce, görevliler tarafından o pasaportlar tekrar geri alınıp hacılara dağıtılır.

◆ Bunların dışında başka ekipleriniz var mı?

"Fetva Ekibi"miz var. Fetva Ekibi, hacıların hac menasikiyle ilgili olarak sordukları sorulara cevap verirler. Bunlar Kâbe'de nöbet tutarlar. Telefonları da var. Hacıların sormak istedikleri bir şey olursa, telefonla da sorabilirler.

Bir de "Denetim Ekibi"miz var. Bu ekip haccın tamamını denetler. Gerek A-gurubu seyahat acentalarının, gerekse bizim organizasyonumuzun bütün yönlerini denetler. Aksayan ve aksamayan yönlerini bize rapor eder, biz de ona göre tedbirimizi alırız.

"Ön, Ekip" dediğimiz bir "Kiralama Ekibi"miz var. Hem Mekke'de, hem Medine'de hacıların kalacakları evleri kiralar, planlarını çıkarır, evlere yerleşecek hacıların belirler ve hacının Mekke'de hangi evin hangi katında, hangi odada kalacağını; Medine'de hangi evin hangi katında, hangi odada kalacağını isim isim kroki halinde bize bildirir. Biz de bu planları kafile başkanlarına veririz. Yani kafile başkanı daha Mekke ve Medine'ye hacıların götürmeden önce hangi hacının hangi bölgede, hangi evde, hangi odada kalacağını bilir, oraya inince de hiç sıkıntı çekmeden hacıların odalarına yerleştirir,

Bunların dışında "Basın ve Protokol Ekibi"miz de var fakat onların hacıların ilgisi yok. Basınla, protokolle ilgilenirler. "Bilgisayar Ekibi"miz var, hacıların kaydını tutarlar.

"Ayniyat Ekibi"miz var, Muhasebe Ekibimiz, hacıların paralarının emanete yatırılması işlerini yürütür

ler. Çünkü hacıların bir çoğu paralarını kaybediyorlar. Bununla ilgili bir sistem başlattık ama pek yaygınlaştırılmadı. Bu şudur: Buradan gitmezden önce bir hacı adayı parasını bizim hesabımıza yatırır, oraya gittiğinde bizim muhasebemizdeki o hesabından sanki bankadan çeker gibi istediği kadar para çekebilir. İsterse hepsini, isterse yarısını çekebilir. Tekrar getirip o hesaba yatırabilir.

◆ Bunun için hacıdan bir ücret alınır mı?

Hayır, herhangi bir ücret alınmaz. Hacı parasını bizim buradaki hac hesabımıza yatırır, biz de onu oraya fakslarız. Hacı da orada istediği kadar alır. Türk parasının yanında hacılarımız mark, dolar cinsinden para da götürüyorlar. Suudi Arabistan'da riyal dışında bir başka para için bankada hesap açtırmak mümkün değil. Paranızı ancak riyal olarak yatırmanız gerekiyor. Bu tür parası olan hacılarımız bu defa bu parayı bizim emanetimize vermek istiyorlar. Biz bunların emanetini alıyoruz. Ancak bu paraları bankaya yatırmak suretiyle saklayamadığımız için de sıkıntı oluyor, kasalarda muhafaza ediyoruz. Bunlar da belli bir yekûn tutuyor. Özellikle Arafat döneminde bu paraları muhafaza etmek sıkıntılı oluyor. Ama parasını burada bize yatırdığı zaman, orada istediği miktarda parayı, istediği zaman bizim oradaki hesabımızdan alma hakkına sahip.

◆ Bu sene hacı adaylarından hac masrafı için ne kadar para alındı ve alınan bu para karşılığında hacılara ne gibi hizmetler verilecek?

Bu sene hacılardan 1765 dolar alındı. Bu paraya hacının orada yi- yip-içeceği, kendi harçlığı ve kurban parası hariç, kaydolduğu ilden kalkıp, tekrar kaydolduğu ile dönünceye kadarki tüm masrafları buna dahildir. Diyelim ki Bursa'da kaydolmuşsa, Bursa'dan İstanbul'a kadarki gidiş-dönüş otobüs parası İstanbul'dan Suudi Arabistan'a gidiş-dönüş uçak parası, Suudi Arabistan içerisindeki seyahatlere, yani ziyaret yerlerine gidişlerdeki otobüs parası; Arafat, Mina ve Müz- delife'ye intikallerdeki otobüs parası.

Suudi Arabistan'daki Mekke ve Medine'de ev kiralari, sağlık giderleri, denetim giderleri hepsi bu 1765 dolarin içindedir. Yani bir hacı adayı, orada yiyip-ieeği harçlığını ve kurban parasını cebine koymuşsa, bunun dışındaki bütün masrafları biz karşılıyoruz. Hasta olur hastanesi, doktoru, ilacı vs. tüm masrafları dahil.

◆ Konunun açıklığa kavuşması bakımından soruyorum: "Diyanet fazla para alıyor, bankaya faize yatırıyor" gibi dedi-kodular dolaşıyor halk arasında ve bazı basın organlarında. Bu hususu açıklığa kavuşturabilir misiniz?

Hac, hacca giderken başlayan bir hizmet değil. Bir haccin hazırlığı, öbür haccin bitmesiyle başlar. Biz, mesela 1995 yılında daha hacdan dnlmeden 1996 yılı Haccı için hacıların iskan edileceği evleri kiralıyoruz. Bu sene hacılarımızı iskan ettiğimiz evlerin hangilerinden memnunsak, yani hangilerinin ev-sahibi elektrik, suların akması, soğutucu, temizlik vs. gibi daha iyi hizmet vermişse, gelecek yıl için o evleri tekrar tutuyoruz. Hacılar çıktıktan sonra hemen ev sahibini çağırıp, gelecek sene için geçici bir anlaşma yapıyoruz. Bu geçici anlaşmayı yaparken de bu evin tutarının % 15'ini peşin ödüyoruz. Yani 8-10 ay sonra başlayacağımız organizasyonun parasının % 15'ini biz peşin ödüyoruz. Buraya döndükten sonra görevlilerin eğitimi başlıyor. Grevlilerle ilgili hazırlık başlamadan önce hacılara vereceğimiz kumaşı ihale ediyoruz ve o ihalenin parasını ödüyoruz. Yani hacıdan hiç para almadan, hacıyla ilgili paranın en az % 25'ini harcamış oluyoruz. Hac mevsimi başlayınca demeler daha da artıyor. Hacıların sayısı belli olduktan sonra, uağların gurupları belli oluyor. Hemen Türk Hava Yolları ve Suudi Hava Yolları olmak üzere iki hava yoluyla anlaşma yapıyoruz. Anlaşma yaptığımız andan itibaren de, bu uağların parasını ödüyoruz. Mesela 1996 yılı için hiç uçağımız kalkmadan şu anda parasını dedik. Bu durumda şimdi düşünün, hangi parayı bankaya faize yatıracaksınız ki...

◆ Yani , "bankaya yatıracak para kalmıyor ki yatırımlım'ımı diyorsunuz?

Zaman geliyor, muhasebedeki arkadaşlar bana gelip; "yarın şu kadar milyon dolar ödeme yapacağız, fakat paramız yetmiyor, illerdeki hesaplarımızdan para isteyelim" diyorlar. Biz de illere: "Kendi hesabınızdaki parayı gönderin. deme yapacağız, paramız yok" diyoruz. Bunun yanında, belirli harcamalar yapıldıktan sonra bir miktar para artmış da oluyor bazen. Ama o para bankada durması gerektiği için duruyor. Yoksa faize yatırmak maksadıyla önceden para almak falan bu sistem içerisinde söz konusu değildir.

◆ Son olarak şunu sormak istiyorum: Bir hacı adayı köyünden- kentinden hac için yola çıkıyor, rahat rahat gidip vazifesini, ibadetini yapacak ve sağ salim evine dönecek. Bunun için hacılarımızın yapması gereken işlerle ilgili olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı? Yani ne tavsiye edersiniz hacı adaylarımıza?

Bir defa hacılarımız şunu bilmeliler: Bu iř fevkalade zor bir seyhattir. Hepimizin bildiği gibi bunun zorluğunu Peygamber Efendimiz ifade etmiştir. Umrenin niyetinde, haccin niyetinde, tavafın, say'ın niyetinde ifade etmiştir. Bu iř güçlü, genç insanlar becerebilirler. Yaşlı, hasta olan insanlar için bu daha zor bir ibadettir. Sağlık şartlarını tehlikeye sokabilecek kadar zor bir ibadettir. Bazıları; "lmek için gidiyorum" falan diyor. lmek için ibadet olmaz. Böyle bir şey dinimizde yoktur. Sağlığınız yerinde ise, ibadet yapabilirsiniz. O zaman, bu zor ibadetin zorluğunu bilerek bu işe hazırlanın. Psikolojik olarak hazırlanın.

İkinci zorluk, iklim şartlarından kaynaklanıyor. Burada serin bir havadayken, aniden sıcak havaya giriliyor. Büyük bir kalabalık ve izdiham var. Bu şartlar içerisinde bu ibadet yapılacak. Hiç kimse hacda , evindeki rahatlığı beklememelidir. Çünkü oranın imkanı öyle, iki kişiyi bir odaya koyamazsınız. Öyle bir imkanınız yok. Paranız ne kadar çok olursa olsun imkanınız yok. Çünkü oradaki şartlar, bir odada, odanın büyüklüğüne göre 3-5 hatta 7-8 kişinin kalacağı şekilde düzenlenir. O düzenlemeyi de o ülkenin

hükümeti yapıyor, biz de buna göre planlama yapıyoruz. Böyle yapmadığınız zaman, diğer İslam ülkelerinden oraya gelen insanların bir çoğu evsiz, sokakta kalır. Halbuki o devletin hükümetinin görevi , oraya gelen herkesi, şayet istiyorsa, belli bir yerde İskan etmektir. Öyle de olması lazım. Öyle olunca da , herkesin kendi evindeki rahatından, düzeninden daha değişik bir hayatı olacak. Psikolojik olarak işte buna hazırlanmak lazımdır.

Ayrıca, birçok yerde arabanın çalışmadığını, paranın bir işe yaramadığını hatırlayarak oraya gitmeniz lazım. Çok zengin olsanız bile araba bulamazsınız. Araba bulsanız bile yol bulamazsınız. Çünkü yollar çakılmış, çalışmıyor. Gerektiğinde yürüyeceksiniz. Vasıta kiralananmıştır, vardır ama, hacıyı bir yerde bırakır, yürürsünüz. Çünkü yol çalışmıyor. Şartlar budur.

Bütün bu sistem içerisinde biz hacıların en rahat bir şekilde, yani mümkün olan en rahat bir şekilde ibadetlerini yapmalarını sağlamaya çalışıyoruz. Programımız, planımız, çalışmamız, düzenimiz bu anlayış içindedir. Bu arada hacılardan şu anlayışı bekliyoruz: Eğer ki bir yerde bir kabile, bir gurup duruyorsa, bir sebebi vardır. Durmadan gidiliyorsa, onun da bir sebebi vardır. Öyle planlanmıştır. Öyle olması gerekiyordur.

Böyle durumlarda ve hiçbir zaman, "Bizim hoca bu işi bilmiyor, kabile başkanı bu işten anlamıyor" gibi birtakım peşin hükümlerle kendi başlarında bulunan görevlilere bir suçlamada bulunmasınlar. Bizim, onların başına verdiğimiz her görevli, onların beldesinde, onların bölgesinde, onların köyünde veya kentinde bir mihrap sahibidir. Onların önünde müftüdür, vaizdir, imamdır. Hastaları olsa o ilgilenir, cenazeleri olsa o ilgilenir, çocukları doğsa onlar çocuklarının kulağına ezan okurlar. Yani her zaman saygıdeğer insandır. O saygıdeğer insana hac süresince de haketmedikleri değil, hakettikleri saygıyı, anlayışı göstermelerini hacı adaylarından bekliyoruz. Bu, aynı zamanda kendilerinin rahatı için de lazımdır, önemlidir.